

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ
PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM
A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Zápis z osmého zasedání Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání

26. listopadu 2010

Místo a datum konání: Praha, MŠMT, Velký zrcadlový sál
Karmelitská 7, Praha 1, 14:00 – 16:30 hodin

Přítomni: prof. Ing. Rudolf Haňka, PhD., FEng. (předseda), doc., prof. PhDr. Petr Fiala, PhD., LL.M., prof. Ing. Jan Hálek, CSc., prof. Ing. arch. Ladislav Lábus, prof. Ing. Jiří Málek, prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA, DrSc., Ing. Jiří Rusnok,

Omluveni: prof. Jan Švejnar, PhD, prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Dr. Ing. Vladimír Kebo, RNDr. Zdeněk Somr, Ing. Zbyněk Frolík

Hosté: prof. RNDr. Jan Slovák, DrSc., Ing. Jan Koucký, PhD.

Úvodem předseda uvítal pana náměstka Ing. Kouckého jako zástupce pana ministra Dobeše a současně mu jménem Rady blahopřál k jeho jmenování náměstkem pro vědu a vysoké školy. Dále profesor Haňka představil Radě Ing. Gabrielu Jirákovou, která se stává jednatelkou Rady na místo pí Blanky Javorové, která z ministerstva koncem listopadu odchází.

Předseda dále upozornil, že navrhuje plánovaný pořad programu zasedání pozměnit vzhledem k prioritě záležitostí nutných k projednání. Toto bylo schváleno.

46. Zápis ze 7. zasedání dne 22.10.2010

Zápis z 22.10.2010 byl schválen beze změn.

47. Záležitosti plynoucí ze zápisu

Blanka Javorová rozdala členům Rady obálky s přístupovými hesly k vnitřním webovým stránkám Rady na portálu MŠMT. Prof. Haňka a Ing. Jiráková projdou všemi dokumenty Rady a rozdělí je mezi ty, které mohou být zpřístupněny veřejnosti a ty, které budou přístupné pouze registrovaným uživatelům.

48. Přehled dosavadní činnosti Rady

Rada vzala na vědomí aktualizovaný přehled činnosti.

49. Progres s Projektem reformy terciárního vzdělávání.

Předseda shrnul personální změny, které v projektu nastaly od minulého zasedání a vyzval Ing. Kouckého aby seznámil Radu se současným stavem projektu Reformy terciárního vzdělávání v situaci, kdy Projekt nemá hlavního garanta a ztratil garanta aktivit spojených s finanční pomocí studentům a aby vysvětlil, jak on vidí postup práce na zákoně o terciárním vzdělávání (ZTV) a zákoně o finanční pomoci studentům (ZFPS).

Ing. Koucký potvrdil, že docent Fischer, hlavní garant celého Projektu, resignoval ze zdravotních důvodů minulý týden a téměř současně s ním resignovala i Ing. Finardi, která garantovala dvě aktivity týkající se finanční pomoci studentům. Nicméně podle jeho názoru tyto skutečnosti neohrožují podstatně práci na projektu jako takovém a požádal Radu o shovívavost.

Podle jeho názoru je projekt tlačěn do rychlejšího tempa než ostatní IPn i když asi bude nutné prodloužit práci na finanční pomoci studentům o jeden rok, protože podle něj je současný návrh torzovitý a není připraven pro další jednání. Domnívá se, že bude nutné rozhodnout, zda pokračovat nastavenou cestou, nebo nastavit nový jednodušší model školného a půjček v souvislosti s vládním prohlášením. Oba zákony, pokud budou schváleny Parlamentem, mohou vstoupit v platnost současně anebo bude možné položit otázku školného jako jednu ze zásadních otázek v příštích volbách. Vysokým školám by v takovémto případě bylo možné pomoci zavedením zápisného, které se sice neseťkává se souhlasem vysokých škol, ale o jeho zavedení je možné ještě přemýšlet.

S tímto názorem řada členů Rady nesouhlasila. Ing. Rusnok upozornil, že veřejnost očekává změny a její velká část se již se zavedením školného jaksi vyrovnala a odkládat ho na další volební období je nejjisté, ne-li přímo hazardní. Jako člen NERVu podotkl, že podle něj je koncept FPS je rozumný a dobře vymyšlený a navíc je funkční. Studenti z méně majetných rodin jsou již dnes často v tísnivé situaci. Podpora životních nákladů jednoho studenta je dnes 7 až 8 tisíc korun měsíčně. Navyšovat tuto částku jakýmkoliv způsobem bez předem připraveného a odzkoušeného systému půjček je politicky i morálně neúnosné. Talentovaný student by si vzal půjčku, protože ví, že ji splatí, dnes naopak nemá možnost, půjčky poskytované bankami nejsou výhodné. Příprava zákona o finanční pomoci studentům formou půjček s odloženými splátkami, garantovanými státem musí být jedna z hlavních priorit MŠMT a celé vlády. Systém půjček jako takový musí být zaveden a spolehlivě fungovat dříve, než bude možné zavádět jakékoliv další poplatky ať již je to zápisné či školné. Je nutné najít politickou synergii. Dále Ing. Rusnok podotkl, že MPSV dělá složitější změny během několika měsíců, pokud to chce ministr a premiér. Systém FPS je dobrý a je třeba to protlačit mezirezortně, není to složitě.

Profesor Lábus se připojil k názoru, že odložit vše po volbách není rozumné, promarní se příznivá situace. Je rozumné ze sociálního hlediska zavést regulační prvek, potřebujeme, aby si lidé rozmysleli, co a za kolik chtějí studovat.

Profesor Slovák upozornil, že nyní v týmu nikdo nezůstal kromě něho, Simony Weidnerové, Petra Matějů, Daniela Münicha, Michala Karpíška, Davida Václavíka a Františka Ježka. Pokud nebude urychleně jmenován nový hlavní garant a garant aktivit finanční pomoci studentům je podle jeho názoru příprava jak zákona o FPS tak nového vysokoškolského zákona ohrožena. Ing. Koucký sdělil, že dvakrát oslovil potenciální osobnosti a byl odmítnut. Nyní jedná s několika vhodnými osobami a očekává, že nový garant bude jmenován do poloviny prosince. Profesor Slovák vyslovil obavu, že pokud bude nutné opět čekat do poloviny prosince na nového garanta existuje nebezpečí, že se celý tým rozpadne.

Profesor Hálek zdůraznil, že bychom se neměli nechat se tlačit do protahování termínů, nyní existuje politický potenciál, který máme využít. Po volbách to nepůjde.

Předseda Haňka shrnul, že doba je zralá, všichni čekají na reformu a chtějí i. Současně ujistil pana náměstka, že Rada dává vedení ministerstva veškerou podporu. Rád by ovšem požádal, aby Radě bylo jméno nového garanta sděleno ihned, jakmile bude známo, aby s ním mohl vstoupit v kontakt. Z pohledu Rady je možné zákon o RTV dokončit do konce roku 2011, zákon je v pracovní verzi hotov, potřebuje pouze doladit.

Náměstek Koucký poděkoval Radě za připomínky a podotkl, že jeho cílem je posílení českého vysokého školství. Jako náměstek musí konat a přijímat konkrétní opatření, všechny záležitosti týkající se VŠ nelze vtěsnat do zákona, jako například diverzifikace, kvalita, pozice AK, financování. Jsou to podstatné otázky, které musí hned řešit, a nebude brzdit projednání zákona, ale paralelně musí jednat. Současně ujistil přítomné, že si váží práce Rady a bude vždy vstřícně přistupovat k jejím názorům. Vzhledem k jiné neodkladné práci se poté omluvil a opustil zasedání.

50. Pokračování diskuze o čtyřletých bakalářských programech

Předseda shrnul závěry předchozích dvou diskuzí o boloňském procesu, kde vystoupily jako priority zefektivnění výuky ať již bakalářů či magistrů a zintenzívnění studia pro ty studenty, kteří shledávají stávající přístup příliš lehký a hledají další příležitosti jak se intelektuálně zaměstnat, ať již tím, že současně studují i na jiné vysoké škole či při prezenčním studiu nastupují do normálního zaměstnání. I když se lze na takovýto přístup ke studiu dívat jako na zcela negativní jev, z hlediska ekonomiky státu to představuje neefektivní využití veřejných prostředků.

Na svých minulých zasedáních Rada posoudila tento stav a souhlasila, že systém vysokého školství je třeba zefektivnit a výuku i studium časově zkrátit a současně zintenzívnit. Toto je i názor předních akademických činitelů (obzvláště děkanů technicky zaměřených fakult), kteří nyní volají po návratu do před-boloňského stavu, kdy z vysokých škol odcházeli po čtyř až šestiletém studiu (podle oboru) plně kvalifikovaní absolventi.

V předchozí diskuzi byl vyzdvížen význam bakalářského studia jako ukončeného vysokoškolského vzdělání, hlavně formou profesně orientovaných bakalářských programů, které jsou postupně akceptovány jak veřejností, tak zaměstnavateli jako vhodná příprava pro zaměstnání. Stávající navazující magisterské studium je navrženo tak aby absolventi bakalářského studia mohli úspěšně zvládnout náročnější materiály a úspěšně dokončit magisterské studium a případně i složit rigorózní zkoušku. Problém je ovšem v tom, že bakalářské studijní programy nemohou být dostatečně teoreticky orientovány, protože řada jejich studentů tímto stupněm končí či by měla končit, a které tento program musí připravit jinak, než mohlo být obvyklé v dřívějších jednotných programech.

Dnešní systém 3+2 by bylo možné na některých fakultách zintenzívněnou výukou zredukovat na čtyři roky zavedením čtyřletých magisterských studijních programů, které by od prvního roku byly zaměřeny jako ucelené studium. Současně takovéto zintenzívnění výuky by vedlo studenty k samostatnější práci, která je očekávána od vysokoškolských absolventů v jejich budoucím povolání.

Několik členů Rady podotklo, že zavedení takového studijního programu by mohlo být negativně přijato akademickými pracovníky na jejich vysokých školách, kteří by v tom na jedné straně mohli

vidět hrozbu nadbytečnosti a na druhé snížení prostředků školy zkrácením doby studia a následným snížením finančních prostředků, které dnes obdrží v podobě normativu. Nicméně i oni potvrdili, že jednotný čtyřletý magisterský program má svoji atraktivnost.

Rada souhlasila, že jednotné čtyřleté magisterské programy se zdají být pozitivním krokem, ovšem musí být chápány pouze jako možnost, kterou si vysoká škola může či nemusí vybrat. Určité navýšení normativu specificky pro tento druh studia by pozitivně přispělo k tomu, zdali si je vysoké školy zvolí. Zájem studentů o takovouto intenzivní avšak efektivní formu výuky by mohl být velký obzvláště na technických směrech a mezi studenty s lepšími studijními předpoklady.

V závěru diskuze bylo zdůrazněno, že současný vysokoškolský zákon je velmi omezující, pokud se týká magisterských programů a nepodporuje organizování specificky zaměřených post-graduálních studijních programů pro absolventy s praxí a současně nepřipouští jinou formu titulu, než Mgr. Na zahraničních univerzitách jsou velmi populární kratší magisterské kurzy vedoucí k titulům jako MBA, MPhil, MSc, LL.M apod., které český zákon neumožňuje. České vysoké školy jsou proto nuceny provozovat tyto programy jménem zahraničních univerzit. Nový vysokoškolský zákon by měl být v tomto ohledu mnohem pružnější.

51. Diverzifikace vysokých škol

Profesor Haňka uvedl diskuzi krátkou PowerPoint prezentací, ve které uvedl vznik Carnegieho klasifikace univerzit a vysokých škol ve Spojených státech (1972) a její nedávný vývoj obzvláště od roku 2000. Současně ukázal, jaké by byly výsledky, kdyby bylo Carnegieho současné kritérium pro výzkumnou univerzitu (počet PhD absolventů) aplikováno na české vysoké školy. Dále prezentace ukázala, jak by se na diverzifikaci českých vysokých škol mohla promítnout kritéria navržená v BKTV. Pozoruhodným závěrem bylo, že obě rozdílné metodiky identifikovaly stejných sedm českých vysokých škol jako výzkumné.

V diskuzi řada členů poukazovala na pozoruhodnou shodu obou metodik. Nicméně přístup založený na striktním počtu absolventů doktorandských programů se setkal s jistou dávkou skepticismu, protože zájem o některé, jinak vědecky úspěšné obory, může být malý. Posouzení zdali je vysoká škola výzkumná či ne by se mělo zakládat nejen na výsledcích ve výchově k vědecké práci, ale také na úspěšnosti získat v otevřené soutěži prostředky na výzkum a na širším hodnocení výsledků. Hodnocení fakult či ještě lépe oborů a ne vysokých škol jako celku by mělo být základem tohoto procesu. Zařazení vysoké školy mezi VŠ výzkumného charakteru by se mělo odvozovat od procenta fakult, které jsou takto hodnoceny. Rovněž by bylo rozumné, aby existoval nejen systém jak postoupit mezi výzkumně orientované vysoké školy, ale také jak z nich některou vysokou školu v budoucnu vyřadit.

Pro pokročilý čas byla diskuze přerušena a bude se v ní pokračovat na příštím zasedání.

52. Datum příští schůze

Další zasedání Rady se bude konat dne 17. prosince ve Velkém zrcadlovém sále MŠMT od 14:00 hodin, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1.

53. Různé

Profesor Haňka jménem Rady poděkoval Blance Javorové za obětavou a pečlivou práci, kterou pro Radu vykonávala od jejího založení a předal ji malou pozornost jako výraz dobré vůle Rady.